

In gesprek met classisteam en gemeente

De toekomst open én samen tegemoet

"We willen het beeld van het sterfhuis voorkomen."

Nettie Kramer

Hoe verzet je de bakens richting de toekomst, terwijl er tegelijk grote zorgen zijn om de continuïteit van bestuur en de participatie in het gemeentelven? Hoe geef je daar inhoud aan belangrijke kerkbeheervraagstukken rond je bezittingen (geld, gebouwen) en zorg je ook voor een goed inhoudelijk proces en gesprek? Mede hierom is in de Classis Groningen-Drenthe het classisteam in het leven geroepen (zie kader) voor extra ondersteuning rond toekomstgericht kerkbeheer. Kerkbeheer trok naar het Drentse Roden om te zien hoe dat in de praktijk uitpakt.

Wel krimp, geen kramp.

In Groningen en Drenthe zijn veel gemeenten kwetsbaar. Ze hebben te maken met krimp, vergrijzing en gebrek aan bestuurskracht. Het doel van het classisteam is om deze gemeenten te ontzorgen. Classispredikant Ellen Peersmann: "We denken ook na over een vorm van samenwerking waarin we de 'blauwe taken' meer gezamenlijk kunnen inrichten. Door taken zoals gebouwenbeheer en financiën samen te organiseren, krijgen gemeenten weer ruimte voor hun kerntaken, zoals geloofsbeleving en naastenliefde."

Regiopredikant Heleen Maat vult aan: "Het belangrijkste is dat elke gemeente anders is. Je kunt geen kant-en-klaar plan van bovenaf opleggen. Gemeenten weten vaak goed wat hun eigen kracht is. Ons werk is maatwerk; we kijken naar wat er lokaal nodig is en hoe ze elkaar kunnen ondersteunen."

Protestantse gemeente Roden-Roderwolde: 'Geen best, maar wel een good practice'

Toen we aan het classisteam Groningen-Drenthe vroegen naar een voorbeeld van een gemeente, die nadenkt over haar toekomstig kerk-zijn, stelden classispredikant Ellen Peersmann en regiopredikant Heleen Maat al snel de Protestantse Gemeente Roden-Roderwolde voor. Heleen: "Roden is een goed voorbeeld van het bezinningstraject, waar veel wat grotere gemeenten in deze regio doorheen gaan." Ellen voegt toe: "We willen zeker niet een gemeente naar voren schuiven als enkel een lichtend voorbeeld. De praktijk, die wij tegenkomen, is juist weerbarstig. De situatie van de Protestantse Gemeente Roden-Roderwolde laat goed de uitdagingen zien, waar veel gemeenten voor staan. Daarom is niet een best practice, maar wel een good practise." Heleen:

"Begin op tijd met je bezinning en ga open de communicatie met de gemeente over de situatie aan."

"We willen het beeld van het sterfhuis voorkomen"

In de Protestantse gemeente Roden-Roderwolde denkt men na over de nabije toekomst. In de voorbije jaren is de gemeente in omvang behoorlijk gekrompen en dus is het verstandig om de vraag te stellen welke functionaliteiten en mogelijkheden we voor de toekomst nog nodig hebben. Ook komen op termijn de financiën onder druk te staan.

"Door taken samen te organiseren, krijgen gemeenten weer ruimte voor hun kerntaken."

Ellen Peersmann

In het recente verleden is het gesprek ook gevoerd over de toekomst van de kerkgebouwen. De financiële crisis in 2007 bracht dit proces tot stilstand waardoor uiteindelijk is gekozen voor renovatie in plaats van nieuwbouw. Nu is er een werkgroep Transitie Kerkgebouwen actief, die uit de breedte van de gemeente samengesteld is. Zij kijkt naar de mogelijkheden die er zijn en brengt die in kaart met de trends in de gemeente en kansen die er in de omgeving zijn.

Hoewel de toekomst breder is dan de vraag naar de beschikbaarheid van de gebouwen, speelt deze discussie wel een grote rol. "Je wilt ook weten vanuit welke plekken je kerk wilt zijn. We willen nadrukkelijk van betekenis zijn voor de dorpsgemeenschap," aldus predikant Walter Meijles. "En met het besluit dat we dit jaar hopen te nemen willen we uitstralen dat we niet met een sterfhuis bezig

In oktober verschijnt podcast #22 met Ellen en Heleen over samenspel in krimp

toekomst. En tegelijk doorlopen veel gemeenteleden privé dezelfde fase. Het huis waarin ze lange tijd gewoond hebben, beschikt over teveel kamers en verdiepingen en heeft een te grote tuin. En dan moet je ook keuzes maken voor de toekomst. Datzelfde moeten we nu als gemeente doen."

De protestantse gemeente is ook goed nagegaan welke (maatschappelijke) partners in Roden voor dezelfde vraagstukken staan of met wie ze kunnen samenwerken. Nettie: "Wie weet dat we langs deze lijn kunnen laten zien dat krimpen ook heel vitaal kan zijn, door aan onze huidige vorm van kerk-zijn een andere bestemming zoals wonen en maatschappelijke functies toe te kunnen voegen."

Later dit seizoen wil de protestantse gemeente besluiten voor de toekomst nemen. Besluiten, genomen na een goed doorlopen en communicatief proces. Walter: "Met de beslissing die we zullen nemen, willen we uitstralen dat we de toekomst open tegemoet gaan. We willen ook op die manier onze plaats in de gemeenschap van Roden blijven innemen."

Samen kom je verder...

Een belangrijk thema in het gesprek is ook de samenwerking tussen verschillende kerken. Door samen te werken kunnen gemeentes taken verdelen en elkaar versterken. Heleen: "De eerste stap is altijd het kennismaken, waarbij gemeentes met elkaar in gesprek gaan over wat er goed gaat en wat de knel-

zijn," voegt ouderling Nettie Kramer toe. "Er zit nog wel vitaliteit en elan in onze gemeente, maar we moeten tegelijk onze ogen niet voor de realiteit sluiten," reageert kerkrentmeester Wim Vrieling, die een aantal spreadsheets toont van hoe de ontwikkeling van de leeftijdsopbouw en de financiën van de gemeente zijn.

Walter vervolgt: "We hebben in de kern Roden nog twee kwalitatief geschikte gebouwen. De monumentale Catharijkerk uit de 12e eeuw is in 2016 nog behoorlijk gemoderniseerd, maar staat wel wat aan de rand van het dorp. De andere kerk 'Op de Helte' is een kleine 100 jaar oud, beschikt over een goede akoestiek en een groot zalencentrum in het dorpshart maar is qua omvang en duurzaamheid niet toekomstbestendig. Toch lijkt beiden in de huidige vorm behouden geen haalbare kaart."

Wim: "De keuzes die je nu maakt, hebben een grote uitwerking op de

Wie vormen het classisteam Groningen-Drenthe?

Ellen Peersmann is sinds januari 2024 classispredikant in de provincies Groningen en Drenthe. Haar rol is vooral om gemeenten te ondersteunen in hun geestelijk leiderschap en daarnaast de classis te ondersteunen in haar taken en verantwoordelijkheden.

Heleen Maat is sinds november 2022 interim regiopredikant. Haar taak is het begeleiden van samenwerkingsverbanden tussen gemeenten. Ze helpt hen in de opbouw van nieuwe structuren, bijvoorbeeld door regiovorming, zodat ze elkaar kunnen versterken.

Samen met Theo Trox (beleidsondersteuner van de CCBB) en Evelien Vrolijk (adviseur dienstverlening van de dienstenorganisatie) vormen ze het classisteam. Het classisteam heeft als doel om gemeenten te ondersteunen bij toekomstgericht kerk-zijn. Dit team is ontstaan omdat veel kerken in Groningen en Drenthe kwetsbaar zijn door krimpende gemeenschappen, vergrijzing en gebrek aan opvolging in kerkelijke besturen. Het classisteam helpt gemeenten en diaconieën met organisatorische zaken, zodat zij zich weer kunnen richten op hun geestelijke taak. Op de dag van het interview waren Evelien en Theo verhinderd.

punten zijn. Vaak komt er herkenning naar voren; gemeentes delen dezelfde problemen, zoals gebrek aan bestuurskracht, vrijwilligers en financiën."

Het classisteam begeleidt deze gemeentes in het proces van samenwerken, waarbij oplossingen op maat worden gezocht. Het doel is om gemeentes zo te organiseren dat de energie en inzet van vrijwilligers gericht kan worden op waar het werkelijk om gaat: geloofsbeleving en verbinding met de gemeenschap. Gemeenten lopen ook vaak vast in de organisatorische taken die het kerk-zijn met zich meebrengt, zoals het beheer van gebouwen en financiën. Door deze taken regionaal te bundelen, bijvoorbeeld door een gezamenlijke kerkenraad of professionele ondersteuning in te schakelen, kunnen gemeenten ontzorgd worden.

Belangrijke rol voor de VKB

VKB Kerkrentmeesters kan volgens Ellen en Heleen een belangrijke rol spelen bij het begeleiden van deze veranderingen.

"Het is essentieel dat gemeenten beseffen dat ze hun vermogen niet 'kwijtraken', maar dat ze juist bijdragen aan de toekomst van de kerk door het beschikbaar te stellen voor andere gemeenten."

"De keuzes die je nu maakt, hebben grote uitwerking op de toekomst."

Wim Vrieling

Het proces van regionalisering en gezamenlijk beheer is echter complex en tijdrovend. Het kan jaren duren voordat

gemeentes zover zijn dat ze gezamenlijk zaken oppakken. Dat vraagt ook om deskundigheid bij alle partijen eromheen.

Tot slot benadrukken Ellen en Heleen dat vertrouwen een cruciale rol speelt bij het succes van samenwerkingen tussen gemeenten. Gemeenten moeten elkaar leren kennen en elkaars kracht en zwaktes begrijpen. Dit proces vraagt tijd, en het classisteam ondersteunt gemeenten hierin door hen te begeleiden en richting te geven. Door samen te werken, kunnen gemeenten ondanks hun kwetsbare positie toch blijven bestaan en hun rol in de gemeenschap behouden.

